

DOPIERO (847) *av i pt*

av (427), *pt* (420).

dopiero (655), **dopiro** (188), **dopirzo** (3), **dopioro** (1); *dopiero* *BierEz* (16), *FalZioł* (15), *BierRozm*, *KłosAlg* (2), *MetrKor* (2), *RejPs* (2), *RejRozpr*, *RejJóz* (3), *RejRozm*, *RejKupSekl*, *MurzHist* (4), *MurzNT* (4), *MurzOrt*, *DiarDop*, *KrowObr*, *KochZuz*, *GrzegRóżn* (2), *GrzepGeom*, *KuczbKat* (3), *KochMon*, *MycPrz* (3), *Strum* (6), *CzechRozm* (81), *KochOdpr* (2), *MWilKHist* (4), *StryjKron* (12), *CzechEpPorz* (3), *KochJez*, *KochFr* (2), *KlonŻal* (2), *KochDz*, *KochPhaen*, *KochMRot* (2), *ReszPrz* (7), *ReszHoz*, *ReszList*, *WerGość* (6), *KochPieś* (2), *KochSob*, *KochTarn*, *PudłFr*, *GórnRozm* (21), *KochProp*, *KochWr*, *Paprup* (4), *ZawJeft*, *ActReg* (8), *Calep*, *GostGosp* (5), *GrochKal*, *GórnTroas* (5), *KochCz* (5), *KochAp*, *OrzJan* (8), *WyprPl* (2), *LatHar* (5), *SarnStat* (27), *WitosłLut* (2), *KlonKr*, *KmitaSpit*, *SkarKaz* (17), *CzahTr*, *GoslCast*, *SkarKazSej* (4), *KlonFlis* (2), *KlonWor* (6), *ZbylPrzyg*; *dopiro* *OpecŻyw* (3), *HistJóz*, *BielŻyw*, *GlabGad* (3), *MiechGlab* (3), *ComCrac*, *KromRozm III* (4), *LubPs*, *RejWiz* (4), *RejZwierz*, *KochSat*, *Prot* (4), *RejPosWiecz*², *GrzegŚm*, *HistLan*, *RejZwierz* (15), *RejPosWstaw*, *Paprupan* (3), *JanNKarGórn*, *PudłDydo* (2); *dopirzo* *Calag* 302b; *dopiero* : *dopiro* *WróbŻołt* (1 : 2), *LibLeg* (4 : 5), *LibMal* (2 : 3), *RejKup* (1 : 1), *KromRozm I* (1 : 2), *Diar* (1 : 2), *GliczKsiąż* (2 : 5), *Leop* (4 : 1), *BibRadz* (4 : 1), *OrzRozm* (1 : 1), *BielKron* (2 : 4), *Mącz* (35 : 2), *SarnUzn* (3 : 3), *SienLek* (6 : 1), *RejAp* (1 : 3), *GórnDworz* (42 : 13), *RejPos* (3 : 51), *BiałKat* (1 : 1), *WujJud* (6 : 10), *WujJudConf* (1 : 1), *BudBib* (1 : 1), *BudNT* (1 : 3) *ModrzBaz* (7 : 6), *KochPs* (6 : 1), *SkarŻyw* (62 : 3), *KochTr* (1 : 1), *CzechEp* (61 : 1), *NiemObr* (9 : 2), *WujNT* (19 : 1), *PowodPr* (10 : 1), *CiekPotr* (6 : 3); *dopiro* : *dopirzo* *KromRozm II* (1 : 2; h [2 r.]); *dopiero* : *dopioro* *SkarJedn* (16 : 1; 247).

Oba o jasne; -é- (88), -e- (38); -é- *GrzepGeom*, *BiałKat*, *Strum* (6), *KochPs* (6), *KochTr*, *KochJez*, *KochFr* (2), *KochDz*, *KochPhaen*, *KochMRot* (2), *KochPieś* (2), *KochSob*, *KochTarn*, *PudłFr*, *KochProp*, *KochWr*, *ZawJeft*, *GórnTroas* (5), *KochCz* (5), *KochAp*, *OrzJan* (8), *WyprPl* (2), *SarnStat* (27), *GoslCast*; -e- *MurzHist* (4), *MurzOrt*; -é- : -e- *MurzNT* (2 : 2), *Mącz* (6 : 29), *SienLek* (1 : 2).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI(XVIII) – XVIII w.*

I. Przysłówek (427) :

1. *Przed chwilą, niedawno, od niedawna, świeżo, ostatnio, dopiero co*; (*w tekście*;) *powyżej; modo* (*nunc*), *nuper* *Mącz*, *Cn*; *adhuc* *Mącz*; *paulo ante*, *primulum*, *proxime* *Cn* (83) : *FalZioł* I 113c, V 36; *MiechGlab kt*; *MurzHist* A3v, B4, Ev, Q4; *MurzNT* 13v, 56; *MurzOrt* B2; *GliczKsiąż* F6; ábowiem fię byli niedawno wrocili z więzienia/ y dopiero fię był wżyttek lud zgromádzil z Zydofthwá ku oczysćiáníu naczynia y ołtarzá [*et nuper omnis populus congregatus fuerat ex Iudaea*] *BibRadz* *Iudith* 4/2; *BielKron* 361v; Non dubito cupere te legere hunc adhuc musteum librum, Mam za to żeby podobno rad czitał ty nowe á dopiero świeżo vczinione xięgi. *Mącz* 238d; *Vestigia recentia*, *Tropi* nowe/ dopiéro vcziniona ftecká. *Mącz* 348b, 150d, 156c, 167d, 251d, 348b [3 r.] (16); *SarnUzn* E; potym fłukłzy ná żywot pod pępkim przykláday ciepło/ ná furowym przędziwie/ ktore dopiero z motowidlá zięto *SienLek* 100; Albo możefzli doftáć lábęciá młodego/ co fye dopiéro z iáiiá wywáliło *SienLek* 143v, 179; *GórnDworz* E5v; *GrzepGeom* Kv; *KochMon* 33; ktory [*Augustyn św*] iálnie przeciw temu błędzu wáłzemu one fłowá nápiłal/ iákomci ie dopiero przywioldł *WujJud* 260, 162, 202v, 237,

240v; Był Dawid iáko dopiero vrodzony gdy był z rąk wńzech nieprzytáioł wyrwany [...] chociaŕz iuŕz przed tym dawno ŕył ná ŕwiecie *CzechRozm* 140, 140 [2 r.], 141v; *SkarJedn* 28; *SkarŹyw* 30, 46, 517, 572; *CzechEp* 199, 341, 342; *KlonŹal* B, D2; A który był dopiéro v niey [fortuny] pod nogámi/ Pátrzayŕze go pochwili/ á ón gárdŕzi nami. *KochPieŕ* 10; *KochProp* 7; *ActReg* 31; Pánie corká moiá dopiero ŕkonáá [filia mea modo defuncta est] *WujNT Matth* 9/18, *Act* 18/2, s. 487, 1.*Petr* 2/2; *PowodPr* 12; *SkarKaz* 637a; *CiekPotr* 67, 80, 84, 88; *KlonWor* 6, 22; *ZbylPrzyg* Bv.

Połączenia: »dopiero... ali« (1): Fortuná ŕklána dopiero ŕwieciáá, iáko z ŕklenice, áli z niey łtuk [!] ŕiáá. *KlonKr* D4v.

»dopiro znowu« (1): A dla te⁸⁰ gwáltownégo ŕerwaniá/ odnowily ŕie wŕŕytki iego rany/ iakby dopiro mu znowu zadány byly. *OpecŹyw* 135.

»dopiero... dopiero... juŕz« (1): Dopiérom poimána/ y w niewolá wńŕztá/ Dopiéro włóŕoné łá ná mé nogi pęá. Iuŕz co mák ieft pod łóncem/ ná wńŕytkiem wydána *GórnTroas* 65.

»dopiro... a juŕz« (1): dopiro ŕię vrodŕiło/ á iuŕz nań Pánie y ná nas trudnoŕci przepuŕŕczáá? *SkarŹyw* 244.

Szereg: »ŕwieŕzo a dopiero« (1): A chcáć widzieć co piáá/ tenŕe łiŕt ŕwieŕzo á dapiero [!] nápiány náleŕzli. *SkarJedn* 294.

a. Z przeczeniem: *Od dawna, dawno juŕz, nie od dziŕs* (6) : Nie dopiéro to wiedzá/ ŕe dobrze miłowáć *KochFr* 73; Iuŕzem práwi ná ŕwiecie nie dopiero *GórnRozm* D3v; *LatHar* 510.

Szeregi: »nie dopiero, ale dawno« (2): nye dopiro ále dawno ŕporká o tym nyemáá byá. *GliczKsiqz* I4v; *CzechEp* *2v.

»nie dopiro, ale jeszcze za [kogo]« (1): A then błáć o łámey wierze vŕp ráwiedliwiáácyey nie dopiro/ ále iefczé zá Apoŕtołow nááá *WujJud* 103v.

2. Teraz, obecnie, w tej chwili, wlaŕnie; nunc Vulg, PolAnt (24) : Et dixi nunc cepi: heć mutatio dexterae excelli. Rzekłem w ŕerczu/ otóŕci dopirom naczáł rozumieć iŕz to ieft z mienienie prawice nawyŕŕŕzego pana. *WróbŹołt* 76/11; [on pyáá] wiele moŕe livdv bicŕz dopyro przy panach waschich ktorŕi wiyachaly teras dla ogranyczyeny tich granycz. *LibLeg* 11/85, 10/61, 11/92v; *RejWiz* 184; Oczy moie vyzrŕá iá/ (á) dopiero bęďdzie zdeptániem [nunc erit in conculcationem] iáko błoto ná vlicy. *BudBib Mich* 7/10; Nie vŕáá Szábát prawdziwy [...] ále owŕŕeki práwie dopiero oŕył. *CzechRozm* 71v, 6v; po wielu wygránych bitew/ teraz iá [stolica Carogrodzka Rzym] s łobá ná woynę wyzywa/ á dopiero iey chce wiáry vcŕyć/ (corká mátkę) náď wńŕytko przyrodzenie. *SkarJedn* 390, 389; *SkarŹyw* 185; Kleophás. (-) Dopierom przyŕzedł ku łobie Pan to w pielgrzymłkiey ołobie. *MWilkHist* K3; *SkarKaz* 550a, b; *CiekPotr* 51.

Połączenia: »ino dopiero« (3): ktore [ziemie] ony ŕtego wŕitky sdawna miewaly [...] Ino dopyero poddany naschi Bialahrodzkií owcze swoye chcá thám pothim poliam pvŕczacz y Bvdi sobie miecz yako przed thim bilo *LibLeg* 10/61, 10/60v, 11/184v.

»tu dopiro« (1): Wołáá zmiłuy ŕie nádemná/ á tuŕ dopiro obacŕył co to ieft ŕeŕ ŕie teŕ ty náď ŕadnym zmiłowáć niechciá. *RejPos* 164v.

»dopiro juŕz« (1): A nic mię nie ŕáłuycie/ [...] Bo dopiro iuŕz práwy Krol ŕie wam nágodŕi. Ktory wam iuŕz w pokoju bęďdzie rołkázowáł *RejZwierz* 34v.

»dopiero ... dawno« [szyk 2 : 1] (3): Ták dawno wiára Krześciánka łtoi/ á dopiro o niey wáthpią y o niey ci mizeracy poczyniąá bádác *SarnUzn* F2v; *SkarŻyw* 403; Wam dopiéro/ mnie dawno Troia wywróconá *GórnTroas* 32.

a. *Zaraz, natychmiast; tu z przeczeniem: nie od razu* (1): Nie dopiero mowmy trudno/ nie spráwiem nic: Afz gdy nádtym poliedziem/ porobiem/ y potu náłzego y nakładu przyładziem *SkarJedn* 382.

3. *Dodatkowy wyznacznik nawiązania wprowadza wypowiedzenie wyrażające czynność następującą po innej, poprzedniej czynności lub z niej wynikającą: wtedy, potem, następnie, w następstwie tego, więc, wskutek tego, dzięki temu* (312):

a. *W wypowiedzeniu samoistnym* (91): *FalZioł* V 1v, 115; *BielŻyw* 43; *KłosAlg* E3v, F2; *Prot* A3; chcę/ áby [dworzanin] miał kftał/ y dobre poftánowienie w cieie [...] Dopiero chcę/ áby był dobrze wyćwiczony w tym wżytkim/ co żołnierzewi vmieć należy *GórnDworz* Ev, Q5, R3, S6v, T2v, T6, Ff8; *SkarJedn* 81 [2 r.]; *KochPs* 159; on łtrofz dziwował fię bárzo/ ifz ci w zimnie żywi zoftáią/ á ten w cieple vmárk: dopiero zrozumiał/ ifz ten łobie dla nádzieie żywotá krotkiego/ koronę onę łławy y máieftatu niebiefkiego/ vtrácił *SkarŻyw* 208, 152, 270, 311, 334, 354 (12); *WerGośc* 248; Aż ogień po łokieć [...] przyłzedł. Dopiero chory o prze Bogá cię profzę/ iufz vtini/ ábo vpiłuy/ ábych iedno żyw zoftał. *GórnRozm* K2; *GrochKal* 14; Iełli o zakład idzie, *iurare debent ut testes: dopiéro condemnatur reus. SarnStat* 1295, 101; *WitosłLut* A5v; *SkarKaz* 315a, 420a, 519a, 577b; Ták lichwiarz otrzáfkány/ doic nie przełtanie; Aż w żyłách krwi y dułze [...] niełtanie [...] dopiero zemdlony vpada Lichwodawcá *KlonWor* 76.

Połączenia: »a dopiro« (1): iuz będzie vmocniona nádzieia wálzá/ [...] ták iż wżytko wesele wálze y pociechy wálze będą wam obiáwiony. A dopiro poznacie iákiego Bogá á iákiego Oyczá miłóściwego nád łobą macie. *RejPos* 134.

»i dopiero« (2): A tu bącz iż mowi dzień iego/ [...] Y dopiero przydáie/ mowiąc: Widział (pamiętayże iż dzień) y wefełił fie. *CzechRozm* 30v; *SkarŻyw* 481.

»(a) tam dopi(e)ro« (6): *BielKron* 307v; *RejPos* 106v; Niechay [*nieprzyjaciele twoi*] będą do końcá z ziemie wygládzeni. Tám dopiéro poznáią/ że/ pan/ imię tobie *KochPs* 126, 160, 190; Z nowu onych łámych pyta: á wy kim mię być powiedacie? Tám dopiero Piotr imieniem wżytkich [...] powiedział *CzechEpPORz* **3v.

»toż dopiero« (5): A ona zás rzekłá: Bá iuz niechay nie bedzie [*dziecię*] áni mnie áni thobie/ ále niech ie rozetną. Toż dopiero Krol odpowiedział y rzekł *Leop 3.Reg* 3/27, *1.Mach* 13/47; *MycPrz* II C2v; *ModrzBaz* 93, 104v.

»(a) tu dopiero« (7): *RejPs* 157v; gdyż tho iełt nawięłtza iego chwałá niewinne łerce człowieká łpráwiedliwego [...] A tu dopiro wżytki żywnóści/ wżytki bogáctwá nam fie łzczęścić będą/ ktore nam poydą z łálki łwiętey iego. *RejPos* 72v, 172v, 190, 226v; *RejZwierc* [28³]v; *SkarŻyw* 151.

»tuż dopiero« (1): Po powłzedniey łpowiedzi/ powiedz iákoś fię dawno łpowiádał [...] Tuż dopiero wyliczay grzechy łwoie *LatHar* 136.

»więc dopiero« (1): Stánał/ y obeyzrzał fye: páni w tym zniknęłá. Więc dopiéro chce gónić/ á oná niebogá: Cóżeś y mnie/ y łobie vczynił prze Bogá? *KochTarn* 76.

»tam też dopiero« (1): gdy iuz łożnce weźzło/ przyźedł Lot do Zoár: A tám też dopiero łożcił Pan ná Sodomę y Gomorę iáko defzcz siárki y ognia *CzechRozm* 42v.

»toż tam dopiero« (1): iż dopiero ze pniá onego pozostálego látorořłká y kwiatek ten wyniknąć miał. Toż tám dopiero włańności tego kwiatká ze pniá Izáiego wyrořłego/ opiřuiie *CzechRozm* 179.

»(a) tu juź dopiro« (3): *RejAp* 173v; (*marg*) Cżego było prořtemu řwiátu potrzebá wiedzieć tho Pan wykłáda. (-) A tu iuz dopiro Pan wykłádać raczy/ cżego było nędznemu řwiátu przez Duchá řwiętego rozumieć potrzebá *RejPos* 129v, 7.

»dopiero juź« (2): A owo gdy drugi raz konie liczyć pocżęto/ wřzytki řię náłázły. Dopiero iuz táic miłości ku niemu rodzice niemogąc/ [...] rzekli mu *SkarŻyw* 527, 570.

»dopiero więc« (1): Oni nátychmiałt řiępieli/ Tey rzeczy nie zrozumieli: Dopiero więc Krol żáłował/ Iż Ezopá řtráćić kazał. *BierEz* F3v.

»a dopiero więc« (2): Támo w wielkim řtráchu byłá/ Ledwie do rzeki tráfilá: A dopiero więc poznáłá/ Iáko głupie vdziáłáłá. *BierEz* R4v; *GórnDworz* G2.

W pozycji enklitycznej (19): *MiechGlab* 60; á Wáłáły drogi zárębowáli/ iż trudne przebyćie było: [...] Krol Olbrácht dopiero obaczył zdráde Wáłáłká *BielKron* 398v; *GórnDworz* S, S7; Powiedzyał im Pan Iezus: Záprawde záprawde powiádam wam/ iż iefzcze Abráám nie był kiedym ia iefth. A oni dopiro pochwyćili kámienia [*Tulerunt ergo lapides Vulg Ioann* 8/59] *RejPos* 84, 72; Y rzecze P. Bog do Abráhámá: cżemu řię řmieie Sará żoná twoiá [...] A Sará řię dopiero przelęklá *SkarŻyw* 285, 68, 81, 102, 235, 238, 373, 453; Niechże řię dopiero X. K. iuz nie ná mię/ ále ná tych řwoich gniewa *CzechEp* 265; *WerGość* 248.

Połączenia: »też dopiero« (1): A ich nieprzyiaćioły [...] Wracaiąc řye ná mieyřce řwé morze záłáło [...] Ci téż dopiero řłowom páńłkim wwierzyli *KochPs* 160.

»tu dopiro« (1): Słuchayże tu dopiro/ dla cżego ten Pan twoy vdał řie był ná tę puřzczá *RejPos* 71.

»tuć juź dopiro« (1): Thuć iuz mogli dopiro zrozumieć/ iż tho muřiał być ten głos wołájący ná puřzczy/ o ktorym im Ezáiałz y Máláchiařz powieđał *RejPos* 12v.

b. *W drugim lub dalszym członie wypowiedzenia złożonego współrzędne (lub w szeregu współrzędnych składników)* (84) : On z tego więřfzú řmiáłość brał/ Dopiero kráść iáwnie pocżynał. *BierEz* L4; *BielKron* 320; *RejPos* 112v, 116, 131; *Strum* E4; *CzechRozm* 236.

Połączenia: »a dopiero« (5): tedi weźmi żagawki á vparzay to mieřcze nie cżuyne aż řie weźdmie: á dopiero namaż *FalZioł* V 116v; *CzechEp* 298; *GórnRozm* K4; tedy řzácuią wieleby kořztowáło ono budowánié: á dopiero młodřzy řpláca bráćieý, y zgaďza řie z nimi. *SarnStat* 1266, 90.

»i dopiero« (7): řmierć moiá wzbudzi řercá pogáńłkie/ y dopiero pożytek przyřcia y náuki/ y męki moiey/ páďnie ná nie/ iřz mię poznáią. *SkarŻyw* 384, 29, 89, 118, 243; Tedy rzecż tę I. M. pochwałę/ y dopiero co ná nię nápiřę. *CzechEp* [393], [400].

»(a) tam(że) dopiero« (5): *OpecŻyw* 138; Wroćcie řie do řádu/ á tám dopiero poznacie Ich fáłřz *KochZuz* A4v; *SkarŻyw* 369; *WujNT Mar* 3/27; *SarnStat* 90.

»też dopiero« (1): áż dnia wtorego niebo od wod á wody od źemie były odłáczone/ gďdzie téż dopiero ono iedno od drugiego odłáczenie názwano niebem/ źemią/ wodámi. *CzechRozm* 148.

»toż dopiero« (7): *FalZioł* IV 45d; przedfie iednák iefzczefie pomfzczę nád wámi/ toż dopiero przeftánę [*et tunc quiescam*]. *Leop Iud* 15/7; *RejPos* 147v, 344v; *CzechRozm* 242; *SkarKaz* 157b, 314a.

»toż też dopiero« (1): przetoż iefzcze niektore z nich [*zawad*] mużą być nákrótce pokazáne y odrzucone: toż też dopiero do fundámentu przyftápiemy. *CzechEp* 202.

»tu już dopiero« (1): iakoby y na potim nienaydował przyczyny do nas abychny byli powinni odftępic od obliczności twoiey fwiętey: abowiem tu by iufz dopiero zginęło nabyte dobro náfze *RejPs* 147v.

»(i) dopiero znowu« (2): bo gdy prokuratorowie cztą, tedy co inego wtaczają, co we przy nie było i dopiero znowu prze czynią a to zawsze sądy trudni. *Diar* 93; *PudłFr* 72.

»pi(e)rwey ... dopiero« (5): *DiarDop* 108; *SkarŻyw* 71; Sędziowie przysięgáią fądzić piérwéy wedle fprawiedliwości, dopiero wedle práwá *SarnStat* 1287, 645, 772.

»naprzod ... a dopiero« (1): to by náprzod niechay było/ żeby go [*zbrodnia*] káždemu vrzędowi zá vniverfalem Krolewkiem poimác rofkazano/ á dopiero iefliby wielkie *crimina* były/ żeby *praefentem* czći odfádzowano/ y gárdłem karáno. *GórnRozm* Lv.

»naprzod ... też dopiero« (1): ále koni naprzod biegánim mordowáli/ áż ná nogach stać niemogły/ też ich dopiero palili. *StryjKron* 156.

»naprzod ... toż dopiero« (1): á naprzod [*zanieś się myślą*] ná boleści/ y fráfunki zbáwiciela twego [...] Toż dopiero/ vważ v siebie przyczyny przerzeczone fráfunkow od Páná Bogá dopufzczonych *LatHar* 578.

»naprzod ... tuż dopiro« (1): iż więzniowie ktorzi długo w ciemnici bywaią, będąc wypufzczeni naprzod fie raduią fwieżemu powietrzu, ktorego gdy w fię nabierzą tuż dopiro pokarmu żádaią. *GlabGad* F5.

»pierwej ... a dopiero« (2): tego rzec nie możefz áby Anániafz y Páweł byli pierwey iftotnie y cíelefnie w niebie/ á iż dopiero z niebá ná świat poftáni przyfzli. *CzechRozm* 33; *CzechEp* 223.

»pierwej ... i dopiero« (1): Albo iáko kto może wniść wdom filnego y naczynie iego rozchycić/ iesliby pierwey nie zwiázal filnego/ y dopiero dom iego rozchwytawa [*et tunc domum illius diripiet*]? *BudNT Matth* 12/29.

»pi(e)rwey ... toż dopiero« (28): *FalZioł* V 101v; *LibLeg* 11/185v; potrzebá pirwey mieć pieczę o ciele/ toż dopiero o dułzy: y pirwey o żádry/ potym o rozumie. *GórnDworz* Hh4, V2v, Ff2v [2 r.], Hh4 [2 r.]; *RejPos* 170, 298; *BudBib* c4; *SkarJedn* 7, 216; *KochOdpr* B2; *SkarŻyw* 134, 312, 363, 442; Ale fię pierwey ftárguiem Toż dopiero wáżyć każem. *MWilkHist* C3; *CzechEp* 132; *NiemObr* 147; *SarnStat* 849, 1304; *SkarKaz* 122b, 158a, 457a; *SkarKazSej* 678b, 682b.

»naprzod...i zaś...dopiero znowu« (1): gdyby kto chciał mieć wiadomość práwá Duchowného, muśi naprzód weyźrzeć w Literę A. [...] Y zaś ná końcu w literze S. *Sacramenta, Sacrilegium*: dopiero znowu wrócić fie ná fźrodek *SarnStat* *6.

»pierwej... a dopiero...a tam dopiero« (1): ieflibyś fie pierwey w tym wśzytkim nie záprzał [...] A dopiero [...] iáko iedná owieczká pokorna do nie⁸⁰ nie przyftał: A tam go dopiero nálládował *CzechRozm* 234.

»potym ... toż dopiero ... a nakoniec« (1): Potym [...] weźmi przed się punkt który/ to iest czałtkę hiſtoryey [...] y około oney pámieć y rozum zábaw: [...] Toż dopiero/ niechay się wola twoiá pobudzi/ [...] A nákoniec/ [...] proś Páná BOgá o cokolwiek *LatHar* 665.

»zasię ... tuż dopiero... na koniec« (1): Zásię policzkwanie iuż w liczbie trzećie. Tuż dopiero wtore ná twarz Pánfká plwianie. Nákoniec trzcíną głowy świętey iego [...] bićie. *LatHar* 318.

»naprzód ... potem ... dopiero ... a blisko końca« (1): Náđ to ielcze/ *juſté* położono náprzód/ potem *secundum Deum*, dopiero w poŕzódku położono *jus scriptum*, á bliſko końca zás położono *aequitatem*. *GórnRozm* G.

»naprzód ... zasię ... dopiero ... i zasię ... dopiero« (1): gdy kto chce w Ziemiłkim prawie niečo wiedzieć, tedy pátrzą naprzód tytułu, *Actor*: á *Reus* zásię áż ná końcu obiecádlá znydźie [...] dopiéro *Iudex*, y zásię *Sub. iudex* ná końcu: dopiéro *Notarius* we ſzrodku. *SarnStat*. *6.

c. W członie nadrzędny m wypowiedzenia złożonego podrzędnie (129) :

α. Przy zdaniu okolicznikowym czasowym (73) :

Połączenia: »gdy ... dopiero« (25): Lekarz gdy ſwego chorego/ Widział iuże vmárłego: Dopiero iął z onemi gádác/ Ktorzy go mieli pogrzebác. *BierEz* K2v, O; *FalZioł* V 29, 41v; *ComCrac* 13; *RejJóz* I4v; *RejWiz* 190; *Sergius* gdy był Papieżem/ dopiéro ſie náđ vmárłym Formozem pomścił *BielKron* 173; *GórnDworz* R2, V4v; *RejPos* 131, 179v, 224v; *RejZwierc* 100v; *SkarŻyw* A5v, [236], 333; *StryjKron* 285, 340; *CzechEp* 255; *NiemObr* 170; *SarnStat* 21; *PowodPr* 84; *SkarKaz* 455b; *SkarKazSej* 667a.

»kiedy ... dopiero« (5): *BierEz* K2v, M3; *GórnDworz* V7v, Y6; bo kiedy mu [*łatanemu workowi*] się lepiej przypátrzył/ dopiero w. m. poznal/ że iest co vważyć *KlonWor ded* **2.

»aż ... toż dopiero« (7): á każdy zwas mąż woienny/ niecha ſie przeprawi przez Iordan zbroyno/ áż Pan porázi á wywroci nieprzyaciále ſwoie/ á będzie mu poddaná wſyłtká ziemiá: toż dopiéro [*tunc*] będziecie práwi v Bogá y v ludu Iſráelſkiego *Leop Num* 32/22; *GórnDworz* L18v; Owa całą noc nie ſpiąc áż ſwítac poczęło/ Toż dopiéro dziádowłko máłuczko zálnęło. *HistLan* C3; *SkarŻyw* 338; *ActReg* 142; *SkarKaz* 578a; *PudłDydo* A2.

»gdy ... toż (ci) dopiero« (5): *BibRadz* II 52 *marg*; *GórnDworz* F7v; A gdy [*Cum autem*] się to iuż o popráwieniu y ſtánowieniu praw ſkończy/ toż dopiéro [*tum*] to trzeba vſtáwić/ áby nic przeciwko práwom niemogło być wažno *ModrzBaz* 100v; *CzechEp* 51, 233.

»gdy ... tu dopiéro« (1): Ale gdy was ten [*Duch św.*] ſpráwi/ tu dopiéro zrozumiecie co to iest miłowác mnie *RejPos* 134.

»gdy ... dopiero więc« (1): Ale gdy kowal ieść począł/ Dopiero więc pies ſie ocknął *BierEz* K2.

»gdzie [= *gdy*] ... toć dopiéro« (1): Gdźye ſye ty rzeczy wſyłtki feyda/ toć dopiéro znák/ iż yeſt vſtáwá álbo zwyczaj poſpolitego koſcyoła *KromRozm* I F3v.

»kiedy ... ali dopiero« (1): A kiedy Tátárzyn w niewolą wſzyłtko y z ludem zabrał/ áli dopiero wyliczáli one doſtátki/ ktore nieprzyaciál wynioſł. *PowodPr* 84.

»kiedy ... to dopiero« (1): á kiedy [*piękność*] nie ma z niczym ſpołki/ iedno lámá iest w ſwey iſthnoſci/ to dopiéro iest prawie doſkonáloſci zupełney. *GórnDworz* Mmv.

»gdy ... to już dopiro« (1): Ale gdy ták iuż śpráwion będyełz/ toś iuż dopiro pewien á iłt *RejPos* 141v.

»aż gdy ... dopiero« (4): Ałz gdy im niewola y nędzá wielka doięłá: dopiero oczy ná grzech fwoy otworzyli *SkarŻyw* 558; *GórnRozm* Ev, H; *SkarKaz* 159a.

»aż kiedy ... dopiero« (1): Aż kiedy ielen w leśie był/ Dopiero go lew pogonił. *BierEz* Kv.

»aż gdy ... toż (już) dopiro« (2): iż to wżytko iefzcze nie koniec/ aż gdy będzie obiáwiona Ewányelia z nowu wżytkiemu fwiáthu/ ná fwiádectwo tym ktorzy nie wierzyli/ thoż fie iuż dopiro końcá nádziejacye. *RejAp* 87v; *RejPos* 259v.

»aż kiedy ... toż dopiero« (1): Aż kiedy twárdy muńłztuk przyftąpi z óstrogá/ Tóż dopiéro [koń] íść muśi nie piérzchliwie drogá *ZawJeft* 5.

»gdy potym ... toż dopiero« (1): Lecż gdy potym ieden y. drugi folicytowác począł/ [...] ábych wżdy co koniecznie odpísał/ pilnie mię vpominał: to zem dopiero w nie [w „*Wędzidło*”] wględác począł *CzechEp* *3.

»(nie) dopiero gdy« (7): Rurał dopiro gdy przecyąg zmyerzył/ obaczył że bład *GliczKsiqz* H8; *CzechRozm* 42v; *SkarŻyw* 63, 528; Pierwżzego dnia po Sobocie káždy z was niech odkłáda v siebie/ chowáiąc co mu fię podobá: áby niedopiero gdy przyidę/ fkládánia były [ut non, cum venero, tunc collectae fiant] *WujNT* 1. Cor 16/2; *SarnStat* 543; *SkarKaz* 387b.

»dopiero ... kiedy« (5): *BierEz* N; *RejJóz* G8; *KochMRot* C2v; *GostGosp* 36; Dopieroby wefelża cień od drzew pádáłá/ [...] Kiedy południ wiátrek lekko zmorzá włchodzi *WitosłLut* A5v.

»tam dopiro gdy« (1): A tám dopiro Duch fwięty gdy obaczy chutliwe ftáránie twoie/ [...] obiáśni ferce twoie *RejPos* 112v.

»tu dopiero gdy« (1): Tu dopiero gdi obaczil Yłz fie wten bład tak wdacz raczil Stoy patrzy wierdzi piętá *RejRozm* 403.

»a tu dopiro gdy ... już« (1): A thu dopiro gdy ták vczyniłz/ iuż wiedz pewnie/ że áni łobie/ áni iemu nic winien nie zoftániefz *RejPos* 181.

»dopieroć więc ... kiedy« (1): Dopieroć się więc lękają, Kiedy przyjaźni nie znają *BierRozm* 12.

β. *Przy oznajmieniu imiesłowowym czasowym* (45) : *BierEz* G4v; a fłyłfátz iłż on włfytko fkromnie cirpi/ [...] dopiro poznál iłż on byl wierny fyn boży. *OpecŻyw* 150v; *MiechGlab* 60; *LibLeg* 11/132; *LibMal* 1548/144v; *KochSat* Cv; *Prot* D2v; *SarnUzn* F8 [2 r.]; *RejAp* 165; *GórnDworz* P3, Dd3v; *RejPos* 128, 190v, 235; á potym to zrozumiawłzy/ y przecz tákiego rozdziału wżywáią wybáczywłzy/ dopiero ná pytánie odpowiedzieć. *CzechRozm* 97v, 32v, 179v; *SkarŻyw* 249, 250, 259; *StryjKron* 602; *CzechEp* 368, [398]; *NiemObr* 59; DOpiéro chcę pífác żárty/ Przegrawłzy pieniádze w kárty. *KochFr* 12; *PaprUp* 13; *GostGosp* 66; *KochAp* 5; *SarnStat* 716; *PowodPr* 4; *SkarKazSej* 663b.

Połączenia: »dopiro ... dopiro ... dopiro« (1): Przełotrowawłzy wżytko, przegrawłzy, przepiwłzy; Dopiro chce byđż rządny: dopiro ráchuie, Dopiro krete płuie *CiekPotr* 34.

»tam dopiero« (4): *CzechRozm* 69v, 138v, 227; Tám dopiero Erdziwił będąc w Rułkim brzegu łam z wálnym vphem ciągnął pozad *StryjKron* 265.

»toż dopiero« (2): *OrzRozm* B4; Máiąc wiadomość/ toż dopiero łáduy. *KlonFlis* E3.

»tu już dopiero« (1): Tu iuż dopiero Niemiec podumawłszy/ Y tę Lácínę dobrze zrozumiałwłszy. [...] (rzecze) *KlonFlis* H3.

»dopiero więc« (1): Y widząc się ták nędznego/ A śmierci bárzo bliskiego: Dopiero więc iął żałować/ Iż się síle chciał przeciwiwać. *BierEz* O2.

»wprzod ... dopiero« (1): to wprzód równo rozdzielwłszy: dopiéro oyczyzná im w równy dział przychodzi *SarnStat* 1266.

»pierwey ... toż dopiero« (1): ále wpytawłszy fię o wżyftkiem pierwey/ y wiadomość doftáteczną wziąwłszy/ ták gołpodarż/ iáko Oćiec/ toż dopiero ták łądzi/ iáko wie *GórnRozm* F3v.

γ. *Przy zdania okolicznikowym warunkowym* (11) :

Połączenia: »gdyby ... dopiero« (2): á gdyby łkofztował/ áby dopiero poznał/ iż dáleko ieft od one⁸⁰/ co mnimał by było łatwie. *GórnDworz* G; *CzechRozm* 179.

»jeśliby ... dopiero« (1): iefliby vpornie [*dygnitarze*] w tym leżeli, dopiéro ich deponuią *SarnStat* 165.

»gdzieby (= *gdyby*) ... toż dopiero ... to dopiero« (1): Gdzie bi tho krol iego.m. mlody włchithko to ym postąmpil y vczynyl thoz dopiero znowu myeli go za pana wzyąncz tho dopiero kroliowi ie⁸⁰ m. myely włłitko poftempicz. o czo bi ich zandal *MetrKor* 61/224.

»jeśliby (a. jeśliże) ... toż (by) dopiero« (3): Iefliże [*si*] niemáłz nádzieie o ich zgodzie/ toż dopiero [*tum vero*] łędzia/ [...] niech vczyni ták wyrok/ żeby fię [...] Bogu podobác mógł *ModrzBaz* 87v, 91, 104.

»jeśli ... tożby już dopiero« (1): Abo iefli rękę moię Włózę/ w boku iego ránę. Tożbych iuż dopiero wierzył Iż tu Pan y miłtrz v was był. *MWilkHist* L2.

»gdyby wprzod ... tożby dopiero« (1): Co gdyby fie wprzod wżyftko z nimi mowiło y porządnie rozebrało: tożby dopiero zołobná do Páná Iezulá przyftąpić *CzechRozm* 70.

»ażby pierwej ... toż więc dopiero« (1): Abo iáko może kto wnidż do domu moczarowego/ [...] áżby pierwey związał moczará onego? toż więc dopiero dom iego łplundruie [*nisi prius alligaveret fortem? Et tunc domum illius diripiet*]. *WujNT Matth* 12/29.

d. *W ostatnim członie ciągu wypowiedzeń współrzędnych, wyrażającego kolejność, następstwo, gradację — dopiero uwydatnia koniec tego ciągu: wreszcie, na koniec, na samym końcu* (8) :

Połączenia: »potym ... dopiero« (1): Act zápiławłszy, pozew miałto propofitiéy áktykuią: potym *producta* włpomináią *manu probationis*, [...] dopiéro co łtroná pozwána przeciwko temu mówiłá y replikowálá, doftátecznie wpifuią *SarnStat* 1300.

»naprzod ... potym ... dopiero« (1): Vmyłł naprzód/ y iego dáry vmiłowác: Potym dobrá cíelełné plác máią zá témi: Dopiéro łczęśćie idzie z przypadku łwoiémi. *KochDz* 105.

»potym...potym...potym...zaś...dopiero« (1): Potym [*ciągnął*] Trocki/ Wołyński Woiewodowie [...] Potym Pan Wileński Ołtafi Wołowicz [...] Potym Rot Polłkich iezdnych 5000. Záś Węgrow 4000. iezdnych/ Dopiero łam Krol z Dworem *StryjKron* 787.

»pierwej ... potym ... a tam dopiero« (1): ále pierwey/ plác on ná ktorym budowác myśli/ pilnie rozmierza [...] potym też y w głębią ziemię kopáiąc gruntowi fię przypátruie: [...] á tám dopiero onego fię dokopawłszy/ ná nim fundáment zákláda *CzechEp* 103.

»pierwej ... potym jeszcze ... a dopiero« (1): by pierwey słowem Bożym to było pokázác/ iż Iezus Chrístus ieft nieprzyacielem Bożym [...] Potym iefzczé/ iż Iezus Chrístus ważył fie łam z fiebie co czynić/ czego by Bog łam przezeń nie vczyñił. A dopiero o tym/ y to opátrznie/ mowić. *CzechRozm* 81.

»pierwey... potym ... a dopiero też i« (1): ále pierwey dách zrzuca potym ściány rozwała: á dopiero też y grunt wybiera zły *CzechEp* 224.

»naprzód ... a potym ... a nakoniec ... a dopiero« (1): Gdzie więc nielża zaráz strzałkiem/ y iednego roku wżyfłkiego wypráwić: ále tylko co grubźe⁶⁰ y wiéłźzego naprzód wzrufzyć: á potym zlekká y powoli korzenie/ á nákoniec y perze szkodliwe wybráć. A dopiero broną dobrze vpráwić. *CzechRozm* 235v.

»wprzód ... potym ... a nakoniec ... toż dopiero« (1): ále wprzód gáłęzi okrzefze/ potym fkorę obija/ á nákoniec pod łznur łztáchuie/ y ciełze [...] Toż dopiero porządnie fundáment záłożywłzy/ iedno na drugie kładzie. *CzechRozm* 235v.

** *Bez wystarczającego kontekstu* (8) : Iam adverbium temporis, Teraz/ dopiero/ też wnet álbo hnet/ też yuż. *Mącz* 163b; Tum magis, id dicas, Ty byś wiécey dopiero rzekł. *Mącz* 204a, 81c, 163b, 254a, 468d; Ietund. Teraz. Dopirzo. Iam. *Calag* 302b; Modo – Teraz, dopiero. *Calep* 667b.

II. Partykuła (420) :

1. Dodatkowy wyznacznik uwydatniający (341) :

A. *Wskazuje, że czynność nastąpiła zbyt późno lub po pewnym czasie i wyróżnia zwiqzany z nim składnik (lub wypowiedzenie) jako najwcześniejszy możliwy termin albo nieodzowny warunek nastąpienia faktu, o którym jest mowa w wypowiedzeniu: nie wcześniej, nie prędzej niż; (nunc, tum) demum, (iam, nunc) primum Mącz, Cn; (tum) denique Cn* (277) :

a. *Przy okoliczniku czasu* (135) : pothym połrzodek twardnieie á lifty fie łpołu zrałtaia/ á dopiero we łtu lat owocz dawaią *FalZioł* III 20a, V 103; *GlabGad* O5; *LibMal* 1545/103v; tedy to bład okrutny/ áby Luter/ dopiro przed trzemádzyełty lat zyáwiwłfy fye w Witembergu/ krzełciyańłtwo [...] oświecił *KromRozm* I Fv; *KromRozm* II h; *KromRozm* III N5; á nie łlychałem nic o tym iedno dopiero dźiś [*et etiam ego non audivi praeter hodie*]. *BibRadz* Gen 21/26; De Praenestinatorum defectione, eo anno primum fama exorta est, O odłtániu preneftinorum tego roku dopiéro sławá powłtála. *Mącz* [269a], 396c; *SienLek* 125; *GórnDworz* E2; *KuczbKat* 270; *RejZwierc* 103v, 161; *WujJud* 137; *CzechRozm* 140, 148v, 167, 193; Obacz iłz dopiro po tyśiácu lat Grekowie o przafuy [!] chleb niesłufłnie przygáñiáć Láćinikom poczęli. *SkarJedn* 247 marg, [176], 178, 260, 277; WCzóra dopiero oddano mi obádwá lifty zaráz ktoreś W. M. do mnie około they Trágedyey piłal. *KochOdpr* A2; *SkarŻyw* A5, 271, 293 [2 r.]; *StryjKron* 161, 782; *CzechEp* 256, 320, 353; *ReszPrz* 98 [2 r.]; *ReszList* 157; A dopiero od rządu Iłzpańkiego/ wielkiem fie żegnáćie krzyżem. *GórnRozm* D3, E, H; *ActReg* 41, 48; *KochCz* A4v, Bv; *WujNT* 14 przedm, 361, 854; *SarnStat* 1282; *SkarKaz* 550a.

Połączenia: »aż(e) dopiero« (7): Koń áże we trzydźieści mieśięcy/ dopiro zęby średnie puści *SienLek* 188; Co fie nigdy przedtym w żadnym potomku Abráhánowym niepokázáło/ áż dopiero w Pánie náłzym Iezufie Chrístufie *CzechRozm* 168, 122v, 148v; *CzechEp* 255, 354; *NiemObr* 137.

»natenczas dopiero« (1): Gdyż też ná ten čás dopiero Bog przez syná fwe⁶⁰ mowić począł *CzechEp* 250.

»potym dopiero« (10): Naprzod wezmi ferwatki koziey/ warz w niey lakriciją/ fijołki/ rozyunki/ potym dopiero wezmi mirabolanow Emblici, á warz ie w tey ferwatcze *FalZioł* I 122c, V 99v; *CzechRozm* 76v, 77v, 105; *CzechEp* 103, 291; *ReszHoz* 135; *GostGosp* 108; *WujNT* 323.

»tedy dopiero« (9): *BierEz* N; *FalZioł* V 107; Vkaż to żeby tám były fluby dziewictwá/ tedy dopiero będziefz mowić iż to piśmo knam należy *KrowObr* 141v; *GrzegRóżn* [C4]; *RejPos* 25v; *CzechRozm* 232; *SkarŻyw* 263; *StryjKron* 66; *CzechEpPORz* *3.

»teraz dopiero« (21): *OrzRozm* K2; Nunc demum literis tuis rescribo, Teras dopiero odpifuyę. *Mącz* 81c; Advenis modo? Terasześ dopiero przifzedł? *Mącz* 481a, 81c, 227d, 254a [2 r.], 392c; *GórnDworz* P3; *WujJud* 10; *CzechRozm* 14; *SkarJedn* 308, 389; *CzechEp* 14, 360; co to prze Bog zá fzałeńftwo/ teraz dopiero nam iákąś mądrość odkrywa/ która była zá czałow Pána Chryftułowych zákryta? *ReszPrz* 98; *PaprUp* 12v; *OrzJan* 77; *SarnStat* 1061, 1190; *KlonWor* 79.

»toż dopiero« (2): Y tak tę rzecz fprawuią/ áz przyganie żadney mieyfca niebędzie: Toż dopiro pułzczaią wotá [*Tum demum in suffragia itur*]. *ModrzBaz* 46; *ActReg* 79.

»wtenczas dopiero« (1): Ita demum mihi satis facies, si. etc. W ten čás dopiero ná twoyey fentencyey przefłanę. *Mącz* 81c.

»zatem dopiero« (2): *WujJud* 195v; Naprzod tedy potrzebá aby Kátolicy [...] do Bogá fie náwróciwfzy/ gniew iego modlitwami błągáli. [...] á zátym dopiero miłofierdzia prořili. *PowodPr* 56.

»aż naonczas dopiero« (1): A iż tak pewnie á nieomylnie áz ná on čás dopiero żiemia Izraelfka opułzczona byłá/ od Krolow fwych *CzechRozm* 141v.

»potym też dopiero« (1): tedy mu trzebá pierwey náuczyć fię lepiey poznác syná Bożego/ Iezufá Chriřtułá [...] A potym też dopiero o zftąpieniu iego z niebá/ y wftąpieniu do niebá mowić *CzechEp* 346.

»tam zatem dopirzo« (1): Co fye przez Anániałlá z rofkazánya Bożego wypełniło/ á tám zá tym dopirzo [*řw. Paweł*] wzyął ducha fwyętego. *KromRozm II* h.

»tedy tam dopiero« (1): Tedy tám dopiero do Piotrá iednego/ rzecz fwą obráca: vkázuiąc w nim iednym/ to wfzyftko/ co fie z nimi dzieło *CzechRozm* 236v.

»toż potym dopiero« (2): Kthory [*Chrystus*] naprzod/ máło przed tym/ o pożywiániu [!] ciáłá y krwie fwoiey/ zwolenniki fwe vczył. Toż potym dopiro [...] fwiátość ciáłá fwoiego/ y fwiátość krwie fwoiey/ vftáwić á poftánowić raczył. *RejPosWiecz*² 90v; *CzechEp* [380].

»toż tam dopiro« (1): potym po niemáłych czáliech zábito kilkánálcie wnukow iego [*Achaba*]/ toż tám dopiro Pan powiedzieć raczył/ iż fie iuż teraz nácięzylá duřá moiá nád domem Achábowym. *RejZwierc* 10v.

»toż też dopiero potym« (1): ále rychley każe mu [*Pan ťludze*] iefzcze fobie coby iadł nágotowác: [...] toż też dopiero potym onemu to ťludze każe ieřć y pić. *CzechRozm* 212v.

»dopiero aż« (2): a podczáłzy dopiero wfpomniáł Iozepha az w rok *RejJóz* K3; *BudNT* b8v *przedm.*

»dopiero niedawno« (1): iż Kátholiká ich záwždy byłá [...] iefzcze od lámych Apořtołow: á nářzaby fię dopiero náleřć nie dawno miáłá. *CzechEp* 359.

»dopiero potym« (3): A dopiero potym pod nowym przymierzem nád tymże domem [...] poftánowił y przełożył [...] Iezufá Chriřtufá. *CzechEp* 290, 269, 299.

»dopiero tedy« (1): Dopiero tedy y on Vrząd właśnie [*Sic autem*] dořtoynořcią názwan będzie/ który człowiekowi godnemu/ [...] będzie dan *ModrzBaz* 44.

»dopiero teraz« (7): *BierEz* S2v; *LibLeg* 11/49v; *GórnDworz* Ff5v; *CzechEp* 358; *OrzJan* 88; *WujNT* 88; Ták dawno od Olbráchtá o tym porządku zřtróny żebraków rádzóno, á exequutiiey nie było, dopiero teraz zá Zygmunτά III. *SarnStat* 518.

»dopiero wtenczas« (1): który [*řw. Jan*] dopiero w ten czás [...] to ieřt w řzořtym mieřřacu od poczęcia řwego/ dał řię poczuć w řywoćie mátki řwey *CzechEp* 149.

»dopiero zatym« (1): Dopiero zatym obmowe vczynic tym ze sposobem y dac sprawę iako Hospodarowi Wołoskiemu. *ActReg* 122.

»dopiero już wtenczas« (1): A dopiero yuž w ten czás ten moy wřzechmocny Pan/ W řprawiedliwych řądziech řwych będzie od wřfeh [!] poznán *LubPs* C2.

»dopiero też potym« (1): że ták mowiemy. Wierzę w iednego Bogá oycá wřzechmogączego řtworzyćielá niebá y řiemie [...] A dopiero też potym mowiemy: Y w Iezufá Chriřtufá řyná iego iedyne⁹⁰ *CzechEp* 199.

»nie dopiero(ć) ... ale« (3): Abowiem nie dopieroć dziś znáć mądrość twoię/ ale [*non in hodierno die ... sed*] wnet w pierwfzych lećiech twoich wřzyřcy ználi rořtropnořć twą *BibRadz Iudith* 8/18; O niedopieroć Pan Bog prawdę řwoię řwiátu oznáymić raczył/ przez Doktory wářze: ále w nowym Teřtámenćie *WujJud* 4; *WujNT* 174.

»nie dopiero wtenczas ... [ale]« (1): Non tum demum incipit lex esse scripta, sed tum orta est, Nie dopiero w ten czás poczina/ etć. *Mącz* 468b.

»nie teraz dopiero ... ale jeszcze za [kogo]« (1): Boby nie teraz dopiero vpářć był muřiał [zbór wierny]/ po zeřřciu Apořtołřkim/ ále ieřzcze zá řámych Apořtołow *CzechRozm* 184v.

Przysłowie: Dopiero po řřkodźie Polak mądr *Strum* E4.

b. *Przy okoliczniku miejsca* (42) : *FalZioł* V 108v; Dopieroby ná cudzym chciał řie vzyć řządow *RejWiz* 69; *GórnDworz* F4v, P5v, S2v; *BudNT* d3 przedm [2 r.]; *SkarŻyw* A5; *CzechEp* 176, 256, 287 [2 r.]; Ale y řámi Grekowie międy řobą/ y Láćinnicy też tákże międy řobą [*barzo często się nie zgadzają*]. [...] czemum řię ia dopiero z tych křiążek przypátrzył *CzechEpPorz* **3; Nád tąž Lowoćią woyřko kilká dni ciągnęło/ Y dopiero w Kolomnéy z tobą odpoczęło. *KochJez* B3v; [*Konstantyn Wielki*] dopiero ná řmiertelney pořćieli ochrczżony był. *NiemObr* 147, 58, 71, 137; *GórnRozm* H4; *ActReg* 103; *SarnStat* 1296.

Połączenia: »aż dopiero« (1): który [*řakon*] řię też áž w wtorych dopiero křięgách poczyna opifowác *CzechEp* 158.

»gdzie dopiero« (1): ále iř do krztu S. bywáią [*řziatki*] przywiedzione/ gdzie dopiero bywáią pořwięcone. *WujNT* 595.

»stamtąd dopiero« (1): który to człowiek [...] miał [...] w práwey [*řęce trzymáć*] okrutny kubek/ do kthorego wřzyřtki řzeki kthore z oney gory płyną/ zbieğác řie miáły/ á řtamtąd dopiero w morze řie wálic. *GórnDworz* Ii3.

»stąd dopiero« (1): [*musi Dworzanin*] od obaczania cudności w iednym cieie/ poftąpić do obaczania cudności we wżytkich ná fwiecie rzeczach/ y ftąd dopiero przyść do oney iedyney/ iftotney/ á naiwyzfzy/ od kthorey wżytki piękności fwą piękność biorą *GórnDworz* Mm4v.

»tam dopiero« (12): *KromRozm III* C7v, D2v; *RejZwierc* 13; *CzechRozm* 3, 63v, 182, 254; *GórnRozm* G3; *OrzJan* 69; Tam dopiero będzie rozłączenie. Bo tu ná tym świećie dobrzy y zli poľpoľu żyli. *WujNT* 108; Y nieśmiał mu nikt nic rzec. Do żelázquez brony [...] aż był przywiedźiony: Tam dopiéro żałować iego íprzećiwności/ [...] Począłem *GostCast* 73; *PudłDydo* A4.

»tu dopiero« (3): *GórnDworz* Mm6; *GórnRozm* H; Bo to imię Polak/ nowe íeft/ y tu dopiéro w tych kráiach vroľło: od polá bez chyby *KochCz* B2v.

»aż tam dopiero naonczas« (1): Iam ták zás mniemią! [!]/ żeby PAN Chriftus/ aż tam [*w królestwie niebieskim*] dopiero ná on czás vrząd fwoy krolewki wykonywác miał *CzechRozm* 182.

»naprzod ... potym ... dopiero zatym« (1): Bo w niey [*nawie morskiej*] náyduie íie naprzod Máľzt [...] Potym zásię oftátnią á nád ínlze wyftáwną część iego/ ośiada íam Zeglarz [...] Dopiero zátym íą rozmáíci vrzędnicy y pomocnicy *PowodPr* 2.

c. *Przy zdaniu okolicznikowym czasowym lub jego równoważniku* (71) : *RejRozpr* 12v; *MurzNT* 88v; Dopiro ílác do Węgiér y dáley po Konie/ Gdy widźim przećiów íobie iuż dobyte bronie. *Prot* B4; íż łatwiey íeft thákowym burzliwym ludziom/ niedopusćić vrość/ niż kiedy iuż wielkimi vroftą/ chceć im dopiro rogow vcierác. *GórnDworz* Hh8v; *RejZwierc* 158v; *Strum* R3; *NiemObr* 125; *KochMRot* B4v; *GórnRozm* M2; *GostGosp* 90; *WyprPl* B3v; Gdy przypádnie vcífk/ będą dopiero chceć wetowác pokoiu: á iuż go nie będzie. *PowodPr* [86], 10.

Połączenia: »aż dopiero« (8): thák zli á íkázeni ludzie/ rzadko íie czym nieprzyftoinym popiľzą/ aż dopiero kiedy ná vrząd wnidą *GórnDworz* Gg6; *CzechRozm* 23, 24; *CzechEp* 181, 256; *GostGosp* 5; *KochCz* A4v; Bá wiele nas/ cochmy ich [żołnierzy] przedtym niewidáli/ Aż dopiéro gdy náľzć ínopki wytrząfáli *WyprPl* A2.

»natenczas dopiero« (3): *Leop Matth* 13/26; Dicam tibi tum demum quando usus poscet, Ná tenći czás dopiero przypomnie/ gdy czas będzie potrzebował *Mącz* 81c; *SarnStat* 1002.

»tam dopiero« (5): *BierEz* P4; *KromRozm II* vv; *WujJud* 86v; *StryjKron* 467; A kiedy z polá zbierzemy/ Tam dopiéro odpoczniemy *KochSob* 63.

»tedy dopiero« (8): *GórnDworz* Hh4; A kiedy ty iuż od Stáwu poiedźiefz y ludzi roľpuśílfz/: tedy ón dopiéro po nie [po ryby] idźie álbo Nocy czeka. *Strum* I; *CzechRozm* 237; Potym gdy vyrzał *Metellufa* człowieká nieľpokoynego/ á on íię tego vrzędu dopraľzał/ tedy y on dopiro prośił [*ipse quoque candidatus in campum descendit*]/ áby onym íwoim vrzędem/ mocnie íię byľtfości y nádętości *Metellufowej* záľtáwił. *ModrzBaz* 43v, 116v; *CzechEp* 233, 335, [402].

»wtenczas dopiero« (5): *GliczKsiąż* H2, O7; *OrzJan* 11, 38; A gdy cię nieľláchetna w tym nędzá ogárnie/ W ktorey íáko cię ludzie będą ważyć márnie. W ten czás dopiero poznaľ íák ma nędzá rogi *CzahTr* C.

»tedy tam dopiero« (1): Íż gdy nieľtáło plemienia Sálomonowego/ [...] tedy tam dopiero íoáľá wźięto ná kroleśtwo *CzechRozm* 151.

»tedy więc dopiero« (2): á tedy więc dopiro będę nałyczon gdy łie vkaże chwała twoia [*satiabor, cum apparuerit gloria tua*]. *WróbŻołt* 16/15, 52/7.

»tedy wtenczas dopiro« (1): ále gdy przez przedłużenie czáfu przez łwé grzechy óno dziecie łprzełiwi łye woléy Bożéy: tedy w ten czas ma do chrztu dopiro przychodzić *BiałKat* 253v.

»toż tam dopiro« (1): [*aż gdy*] on [*Abraam*] mocno vwierzył temu/ toż tam dopiro/ [...] w tym włprawiedliwienie łego. *RejPos* 179v.

»aż dopiero natenczas« (1): A tak mułi to być błąd wielki/ tak o nim [*o Chrystusie*] trzymać/ żeby łftotnie nie miał być/ áż dopiero ná ten czas gđj łie z Máryey národził. *CzechRozm* 22v.

»aż(e) dopiero potym« (3): áże dopiro potim gdy człówek włtanie włtępuie [*pokarm*] do żołądka *GlabGad* K8v; *CzechRozm* A4v, 72.

»tedy dopiero zatym« (1): kiedy iákmiarz włzyłcy łudzie łprołnie łie byli w bałwochwálftwo vdáli/ tedy dopiero zá tym nierychło miedzy łudzi Przyłięgá łle [!] záwżięłá. *KuczbKat* 285.

»dopiero naonczas« (1): łże [*Saul*] łie dopiero ná on czas iákoby nowo vrodził/ gdy z podłego narodu y nieznácznego domu/ znácznym y wielmożnym zołtał *CzechRozm* 140.

»(nie) dopiero natenczas« (4): tedy iuż przedtym był: á nie dopiero ná ten czas gdy łie z Máryey Pánni národził. *CzechRozm* 35v; ktorzyby [*aniólowie*] go [*Chrystusa*] dopiero ná ten czas gdy łie w łiele okazał vųrżeli. *CzechRozm* 40, 141; *CzechEp* 254.

»dopiero teraz« (1): *łż to nie łq nowe iákne rzeczy dopiero teraz, gdy Bog Lutera przeciw niezbożnym iármármkom frymármkom y infzym kupiectwam Papieskim pobudził, zmyłłone CzechEp* [406].

»dopiero wonczas« (1): Gdzie łednák łięłzko grzelłá łi/ ktorzy dopiero w on czas niemocnego pomázowáć chcá/ kiedy iuż żadney o zdrowiu łego náđzieie niemáłz *KuczbKat* 230.

»dopiero wtenczas« (3): A łmierć dopięro w ten czas nam náleży/ Gdy iuż k nam bieży. *KochTr* 16; *JanNKarGórn* H2; *PowodPr* 34.

»nie dopiero(ć) ... ale« (4): *CzechRozm* 222, 259; Nie dopieroć Iudałz zgináł/ kiedy Pána przedał. Ale oto pierwey był złodzieiem *WujNT* 358, 783.

»nie natenczas dopiero ... ale« (1): łż nie ná ten czas dopiero wyniłzcył [*Chrystus*] łam łiebie/ gdy łię dał połmacć: ále kiedy przyiáł łłużebniczá połtać *WujNT* 688.

Przysłowia: Aquam infundere cineri, Proverb. Dopiro gáłić kiedi yułz zgorzalo. *Mącz* 13b.

Apud aram consultare. Proverb. Dopiro łie radzić/ gdy łie yułz rzecz poczęłá. *Mącz* 13b.

Bo niewie człówek kiedy co ma iáko to łmákuie/ áż dopiero gdy to łtráći/ toż to cukruie. *GostGosp* 5; łż w ten czas dopięro poznáłz łczęłcie łwołé/ kiedy łe vtráćiłz *OrzJan* 38.

ktorzyby [*senatorowie*] gdy chorobá iáká ná R. P. przydźie/ [...] mogli włkok rádźić o zdrowiu łey/ nie dopiero łzukáć Doktorow/ gdy łię do łmierci przybliża *GórnRozm* K.

Szereg: »dopiero i pod ten czas« (1): A ziałwł łię [*Czech z Lechem*] w tych kráíách dopięro/ y pod ten czas/ kiedy nowo té kráie nowe ołiadáli *KochCz* B.

d. *Przy oznajmieniu imiesłowowym czasowym* (6) : á przeto co on łiał/ nieprzebieráiąc/ ále tak welpoł miecąc: thom ia dopiero pożáwłzy/ przebieráć mułiał *SienLek* 44v; á [*Chrystus*] dopiero wykonáwłzy wolá oycá łwe⁸⁰ wzięty łeft do chwały oney wieczney łego *CzechRozm* 28v; *SkarŻyw* 285; *ActReg* 98; Co náłzy Hetmáni y Pánowie pomocni będą/ łełłz my/ máíając iuż nieprzyaciela

przed oczymá/ dopiero diŝputowác będziemy o Przywileiach y práwiéch náŝzych? *OrzJan* 69; *PowodPr* 37.

e. *Przy zdaniu okolicznikowym miejsca (2) :*

Połączenia: »tam dopiero« (1): przedię tám gdzie bych przeŝtał/ tám by mi dopiero począć potrzebá. *SkarŻyw* 47.

»dopiro tam« (1): Pátrzayże co tu widzisz tę ná dole iáñość/ Dopiro tám gdzie Pan ieŝt iuż dziwnieyŝza fwiátłość. *RejWiz* 153v.

f. *Przy zdania okolicznikowym warunkowym (11) :*

Połączenia: »tam dopiero« (2): *KromRozm III* L5; á tám dopiero/ ieŝliżby byli w fałŝu doznáni/ karánie ná łobie odnoŝili. *CzechRozm* 233.

»tedy(ć) dopiero« (5): *RejKupSekl* a4v; *SienLek* 147; Co gdyby fie ták z nimi przedrábowáło [...] tedybym dopiero z nimi do Mefyałzá przyŝtąpił *CzechRozm* 70; Lecż ieŝli fię ich nieŝczęŝcie imie/ tedy dopiro [*tum quidem*] wŝytkie wády ich pokázuia fię ná iáŝniá *ModrzBaz* 40v, 104v.

»toż dopiero« (1): á gdzie by [*ubi*] ono [*filozofskie panowanie*] prze ludzká złość było zániedbáne/ toż dopiero [*tum primum*] niech fię wynurzy Krolewŝka władza. *ModrzBaz* 129.

»wtenczas dopiero« (2): A ieŝli tego dowiedzie/ y pokaże: w ten czás dopiero/ niechay nam zá złe ma *NiemObr* 94; *OrzJan* 107.

»więc tam dopiero« (1): á gdzieby do práwá trudno było/ áboby go nie ŝtało: więc tám dopiero lewem *CzechRozm* 233v.

g. *Przy podmiocie: pierwszy, nikt inny wcześniej (10) :* Wŝyŝey [!] zábładźili/ mychmy dopiero przeyrzeli. *WujJud* 117, 4 [*idem* (2)], 10, L13; Przetoż Apoŝtołowie S. záŝłony y przegrody v ołtarzá nie mieli/ dopiero Bázyli wielki wŝchodnych koŝciołách to záczał *SkarJedn* 237; *StryjKron* 91; lecz tego [*murów*] ná ták wielkie Kroleŝtvo nie wiele było: Niemcy dopiero w Polŝcze mury rozmnożyli. *GórnRozm* L4; *Paprup* C2, C4v; Który zwyczaj dopiero káŝfował iágełło. 1423. *SarnStat* 591.

B. *Wyraża ograniczenie, wyłáczność; tylko, jedynie, wyłácznie (37) :* A ktorzy temu vwierzá/ dopiero tych klucżow vżywác máia. *RejAp* 16v; ábowiem to ieŝt dopiero práwe ożycie/ Kiedy ktho ŝlawnie vmrze *GórnDworz* G4v; Y dopiero w thákiey piękności/ niechay fie kocha *GórnDworz* Mm4, L, L8, Hh7v; *CzechRozm* 122v, 167; Dopiro zá pomocá tu Krolá Polŝkiego/ Wygnał Turki s ŝwoiego páńŝtwa Wołŝkiego. *Paprup* Ee4, Bv [2 r.]; *CzechEp* 188 [2 r.], 256; *NiemObr* 146; *KochPhaen* 24; tym dopiero ípoŝobem nápełnicie żádánie náŝze. *ReszPrz* 111, 103; *GórnRozm* B3v; Proŝi/ w koŝtowné ŝzáty żeby ia vbrano/ Głowie iżby ozdobe naypięknieyŝzá dano. To dopiero ma zá ŝlub *GórnTroas* 62; to dopiero doŝkonále gładzi grzechy. *WujNT* 275; A dopiero gołotá zoŝtawa poymány *SarnStat* 549; *CiekPotr* 79.

Połączenia: »aż dopiero« (1): ktorych [*spraw duchownych*] żáden inŝy że [!] wŝyŝtkich potomkow Adámowych/ [...] nigdy wykonać nie mogli/ áż ten dopiero/ ktorzy też nád wŝytkie inŝe duchem bes miáry miał być pomázány y nápełniony. *CzechRozm* 178v.

»tak dopiero« (10): Przeto Páweł S. każe ŝye doŝwiádczáć/ ŝumnienie oczyŝciwŝy/ á ták dopiero pożywác ciáłá Páńŝkiego *BiałKat* 336; *Grzegŝm* A3; Bo ták dopiro Kátholikámi álbo Powŝzechnikámi

będziemy [...] iefli będziem náśladować Powłzechności y Stárożytności á Zezwolenia. *WujJud* 37v; *WujJudConf* 255v; *CzechRozm* 83v, 225v, 227; *CzechEp* 32, 103, 232.

»tam dopiero« (1): ále tám dopiéro bezpieczeństwo ieft/ y rząd dobry/ gdzie ludzie nie dla boiáźni iákiéy/ ále z cnoty fwéy dobrze czynią *KochWr* 24.

»toż dopiero« (1): A ták to coś powiedział/ nic nie wáży: trzebáby tu iákiego iáfnego przykłádu w czym go y iáko wierzący weń wzywáli: tożby to dopiero mogło nieco wáżyć. *CzechRozm* 196.

»dopiero aż« (1): Bo iefliby fię [Bóg] gniewał/ á dopiero áż kwoli fynowi miłował/ tedyby to było przeciw *regulam X. K. CzechEp* 188.

C. *Wyróżnia dany składnik jako znak, że wyrażony w zdaniu fakt jest wczesną, początkową fazą dłuższego procesu: zaledwie, na razie, zrazu, jeszcze* (27) : yesth pacholek nyłky a dopyero mv łzy wáłz lipye *LibMal* 1547/129, 1544/93v, 1545/94v; Vngves etiam dicuntur, Sofziki á gáłąski które fie dopiero poczynáją pułzczać. *Mącz* 503c; Florentinowie walcząc przeciwko Pizie miáftu/ wydáli byli pieniądze wśytki s pośpolitego fkárbu/ [...] á woyná ftáteczna/ dopiro fie w ten czas poczynáła *GórnDworz* P3v; *RejZwierc* 177; *WujJudConf* 214v; Mowi/ Vrodziłás/ á oná dopiero począc miáła *CzechRozm* 133v, 31v, 133v, 135 [2 r.], 149; A Kniáz Roman dopiero fwych w vphy fpráwuie/ Polkie woýłko gwałtownym pędem przyftępuie/ Niedáli mu fię fpráwić *StryjKron* 240; *CzechEp* 273; S. Marćin dopiero też ná krześciánftwo probántem był/ gdy Cefárzowi Rzymfkiemu woynę fłużąc/ niemiał iednák wyfługi żołdu fwego/ iedenże płałcz *PowodPr* 63.

Połączenia: »tylko dopiro« (1): Iefzcze [oliwka mała] áni gáłązek/ áni liftków rodząc/ Sámá tylko dopiro fczupłym prátkiem wchodząc *KochTr* 6.

»już ... dopiero« (1): iż nie wierzył/ áby Melfyáłz iuż ná świat przyfzedł/ ále iż dopiero przyść ma. *ReszPrz* 78.

»już ... jeszcze dopiro« (1): Iedni iuż ná Gránicy głowy náftáwiáią/ Drudzy fię iefzcze domá dopiro żegnáią. *Prot* B4v.

»dopiro ... już« (1): Cefarz dopiro grozi á my iuż dawno fie pomścili. *BielKron* 186.

»aczci dopiero ... ale też potym« (1): áćći fię dopiero/ iáko y Antyoch/ nie tylko [...] chytróścią fwą ná Rzymkie máiętności y ośiádłości tógąc poczęli: Ale też potym y Cefárze z Rzymá wypifáli: á lámi ná ich ftolcu záśiedli. *CzechEp* 370.

a. *Przy bliżej określonym odcinku czasowym* (6) : On rzekł iáciem nie ták ftáry/ Dopieroć mi mieśiác wtory *BierEz* M2; á bo wiem dopiro dwye liećie yáko fię glod potzał á yefttze będzýe pýęc lat ktorych (áni będą orać ani żać) *HistJóz* D4; *RejPosWstaw* [41²]v; á dziewczka siedm lat dopiero miáła. *SkarŻyw* [236], 552.

Wyrażenie: »dopiro rosłe lata« = *wczesna młodość, lata dziecięce* (1): Dla czego y ten obyczay był/ że dzieci nye w domach/ ále po polach myedzy zyelfki fypyáły/ nic w głowy nye kładąc áby ták wemdlonych á wdopiro roflych lecyech/ ku pracy robocye yákiey [...] przyzwyczajác fie mogli. *GliczKsiąż* E5.

2. *Partykuła emfatyczna potęgująca zabarwienie uczuciowe wypowiedzenia* (79) : *RejKup* m2v; *KromRozm I N*; *GliczKsiąż* C3; *GórnDworz* S7v [*idem WerGość* 249], Bb6v; Anioła Bog do niego [św. Józefa] połłał/ áby mu obiáwił/ czyftość y niewinność małzonki iego [...] Rozumiey z iáką

dopiero ochotą fluzył małżonce swoiey/ y temu co nośiła. *SkarŻyw* 243, 41, 305; Ieflicby Kryftus zmartwychwstał/ Dopieroćby swoy bład rozsiał. *MWilKHist* D2; Ale ganię y przymawiam tym wżytkim co przeciw woley Bożey y ich [*wiernych*]/ po śmierci ich [...] onych dopiero ná niewiedzieć iákie vrzędy ftáwiáią/ onym niewiedzieć co przyczytáią *CzechEp* 83; *WerGośc* 235, 249; A tá [*Europa*] dopiéro zlékla lye niebogá/ Gdzie poyrzy zewfząd morze/ zewfząd trwogá. *KochPieś* 7; *GórnRozm* F4v [2 r.]; ále widzieć zábitá mátkę y zápaloná oyczyznę/ dopiéro do bólu piérwżégo/ więcéy bólu y żalu przybędzie. *OrzJan* 136; *KmitaSpit* C4v.

Połączenia: »dopiero ... dopiero« (3): Bo każdy w takich zamieszkach dopiro chce nad nieprzyjacielem swym się mścić, dopiro chce imienie, które mu było posiędzono, wydrzeć *Diar* 66; *GórnDworz* Dd4v; Dopiéro niebożétá do paná wzdycháli/ Dopiéro lye do niego z płáczem wćiekáli. *KochPs* 116.

»dopiero ... dopiero« (1): Aże kiedy lpuści Staw/ áno w Stáwie málo [*ryb*]/ dopiéry będzie mówił/ [...] dopiéro będzie zápráwiáł/ budował *Strum* P3.

»tam dopiero« (6): *GórnDworz* Gg5v; Pátrzayże zálie/ gdy iuz potrzeby nie będzie/ á rozložá ie [*żołnierzy*] po leżach/ iákiesy tám dopiro rofkoży y ćwiczenia wżywać będą. *RejZwierc* 26v; *MycPrz* II B; *CzechRozm* 173v; *GórnRozm* D2; *KlonWor* 21.

»to(ć) dopiero« (4): *RejKup* z3; A gdy o inższych rzeczách powiedaiąc/ [*Sokrates*] do rozumu człowieczego przyfzedł/ toć dopiéro miary niemá wokazowaniu przeciwko człowiekowi łafki bożyi *MurzNT* 103v; *BibRadz* 2.Reg 13/16; *GórnDworz* I4.

»toż dopiero« (7): iż powoli niehcemy sie przypátrowác temu Pánu lwemu/ [...] áż práwie ftaná przed progiem náłzym przygody á vpadki náłze/ toż dopiro wołamy á krzyczymy nárzekáiąc do niego. *RejPos* 244, 244; *RejZwierc* 80, 134, 261v; *MycPrz* II C2v; *Owca*/ lchyliwży sie ná doł/ wrzełczy: á wilk w zgorę ku niebu łeb podniożly ná powietrze toż dopiero wyie. *CzechEp* 37.

»tu(ć) dopiero« (5): *GrzegRóżn* F4v; Tu dopiero było z nim turnieiu dofyć/ kiedy zbroie ná sie kłásć/ [...] żadnym obyczáiem niehciał *GórnDworz* O7v; *RejPos* 72, 106; *RejZwierc* 30v.

»tu dopiero ... tu dopiero« (2): Ale gdy go [*Syna Bożego*] porownyváią z Oycem/ thu dopiero obaczył że bład/ tu dopiero żądło lwe vkażą. *SarnUzn* H4; *RejPos* 131.

»tu dopirko ... tu dopiro« (2): tubyś dopirko łam ná sie miał záplákác/ á nie plákác/ nád tym Pánem lwym/ á tubyś sie dopiro żálobliwie miał rozlitowác/ okrutney á niekrześciáńskiey spráwy swoiey *RejPos* 100v, 114v.

»tuć dopiro ... tuć dopirko« (1): A Ták gdy iuz tám będziefz między onemi roznemi łtany/ [...] thuć sie będzie dopiro pilno rozumu chwytać/ tuć dopirko trzeba będzie pilno y wvážác y rozeznawác/ gdzie ielth álchimia á gdzie práwy bránt *RejZwierc* 20.

»to dopiero aż« (1): á gdy mu do tego w kozi rok/ [...] zágráią/ y w lzkápi brzuch kiymi záběbnáią/ to on dopiero áż ná łbie/ choć kárku łobie náruży/ dotáncuie. *WerGośc* 235.

»dopieroby tym bardziej« (2): *CzechRozm* 29v; A byś iefcze/ co ztobá dziać sie ma/ wiedziáłá/ Dopiérobysy tym bárziéy królewnie zayżrzáłá. *GórnTroas* 64.

»dopiero tym więcey« (2): *GórnDworz* T5; Chłop że go Cefárzem zowiá/ dopiero tym więcey sie dżiwuie *WerGośc* 245.

»to dopirko ... to dopirko ... to dopiro« (1): iż gdy ná ktorego przydzye ńtrách iáki blińkyey ńmierci iego/ to ńie dopirko kręci/ to ńie dopirko fráuię/ tho dopiro będą dziwne rozmyńły w oney błędney duńzy iego *RejPos* 248v.

»toż tam dopiro ... toż tam dopiro ... toż tam dopiro« (1): Toż táń dopiro wielka rádość byłá/ toż tháń dopiro wielka róńkofń byłá/ thoż táń dopiro wielkie nabożeńńtwo y wielka pociechá ńie zyawiałá *RejPos* 116.

a. *Przy równowańniku zdania [w tym przy bezokoliczniku (6)] (11)* : Przydzie potrzebá iáka dopiro ńie wiercień *RejZwierc* 61v; Abowięń to ńień wielka praca/ kiedy Staw łowiń/ dopiero łowińko chędożyć. *Strum F*.

Połączenia: »tuńby dopiro« (1): A tháń tuńby dopiro záplákác moy mińy bráńie á nędney człowieńe/ rozmyńlińy ńie ná zńy á ná ńwowlńy żywoth ńwoy *RejPos* 106.

»to tu dopiero« (1): Ale zás gdy przydzie ku żywotowi Chrińtiáńńkięń y ku záprzeniu ńie ńáńego ńiebie/ to tu dopiero trudna ńáńiná *CzechRozm* 247v.

a. *Częściowo przy równowańniku zdania (bezokoliczniku) (7)* :

Połączenia: »toż dopiro ... toż dopiro ... toż dopiro« (1): A gdy iuż blińki pońeń przypadńie/ á iż ńie iuż vkaże blińki vpadeń náńz/ toż dopiro zwyńlichmy byli bieńgác/ ńzukác/ ráthunku v ludzi ńwiętych żywych ábo vmárńy/ toż ńie dopiro obiecowác poleńpńyń/ toż dopiro ńzukác oleiu *RejPos* 342.

»toż dopiro ... toż dopiro ... toż dopiro ... toż dopiro« (1): bo ńie my nigdy ńie vciekamy do ńiego/ áż ńie Eklipńis ábo Cometes vkaże/ [...] thoż dopiro náńzekamy/ toż ńie dopiro wierńimy/ mowiác iż to iuż ńie dáńmo/ wierę będąe coń złęgo: toż dopiro do Páńá/ toż dopiro wońác/ ńpiewác/ dzwoniń/ kurzyń/ á náńzekác nań *RejPos* 244.

b. *W pytaniach retoryczńyń i w zwińzku z nimi (6)* :

Połączenia: »coń dopiero« (1): Toń iuż ńyńzań o doczeńńyń pociechách náńzyń/ á iż ńień pńętki Pan náńz ná káńde wńpomożęń náńze. Coń dopiero będąeńz rozumiał o onyń o kthoryń nam powieďác raczy/ gdy mowi [...] Iż idę do Oycá ńwego mińęgo/ ábyń wam zgotowań wdzieńńe mieyńcá wáńze *RejPos* 128.

»coń ... dopiero(ńby)« (2): Y ńydzicń to z nas/ ten dobry pan/ A coń kiediby był wyńgrań/ dopierońby nas był nońił. *GóńńDworz* T2v, C5.

»coń ... tam dopiero« (1): To ńam z ńobą: á coń z ńwoimi vńńiáńi? Táń dopiero walki/ háńby/ táń ńromocęńia *ReszPrz* 61.

»coń ... tońci dopiero« (1): A coń gdy iuż w ńpráwy y pońńępkę tych weyńrzymy/ ktorzy [...] oneńo [Jezusa Mesjasza] pońnańyń/ vwierzyli/ y cále ńię nań ńpuńcili: tońci dopiero morze wńńęgo złęgo ná ńobie odnońili *CzechEp* 24.

»jeńli ... coń dopiero« (1): Ięńli was to góńzy/ iż wam chcę dáć moie Ciáńo ku ńiedzeniu/ będąc z wáńi widomie: á coń dopiero rzeczeńie kiedy do ńiebań wńńąpię? *WuńNT* 332.

Synonimy: **I. 1.** blisko, niedawno, nowo, ńwieżo; **2.** ninie, teraz; **3.** potym, tedy; **d.** aż, potym, zasię, zatym; **II. B.** aż, jedno, tylko; **C.** jeszcze, ledwie.

Cf **DOPIEROŻ, DOPIERY, DOPIERZ**